

A

AANDOEN

Onder de letter A vinden we bij Paulus in de Galatenbrief, hoofdstuk 3:27, een benaming die nadrukkelijk aan het geloof gegeven wordt. Daar staat: *‘Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan.’* Het geloof wordt ons hier dus voorgesteld als een handeling waarbij men iets ‘aandoet’.

Letterlijke betekenis

Gal. 3:27 heeft betrekking op Christus. Wat de letterlijke betekenis van de tekst betreft, wordt door de godgeleerden terecht onderzocht waarop Paulus met deze beeldspraak het oog heeft.

In het algemeen gaat men ervan uit dat hier op het aantrekken van kleren gezinspeeld wordt, maar er is enig verschil van mening over de vraag welke kleding dit geweest kan zijn en bij welke gelegenheid die werd aangetrokken.

We hoeven niet alle meningen over deze kwestie te noemen die de godgeleerden bij Wolfius en Deylingius²⁹ kunnen lezen, maar wat ons betreft, lijken de volgende twee meningen het meest waarschijnlijk.

1. Het is mogelijk dat er gezinspeeld wordt op het aantrekken van de ambtskleding door de hogepriester in de tijd van de tweede tempel. Ondanks het gebrek aan vele heilige dingen was het aantal hogepriesterlijke kledingstukken en sieraden juist vermeerderd. Als de hogepriester die aandeed, moest hij daarbij wel een zekere ordening aanbrengen. Niemand anders werd immers als hogepriester erkend dan hij die juist déze kleding aanhad. Als deze verwijzing juist is, worden daarmee de volgende zaken te kennen gegeven:

a. Als iemand een priester van de Allerhoogste wil wezen, moet hij

29. Comrie doelt op de lutherse theologen Johann Christoph Wolf (1683-1739) en Salomon Deyling (1677-1755). Vooral de eerstgenoemde werd heel bekend door zijn *Bibliotheca Hebraea* (1715-1733), een reeks publicaties over de Hebreeuwse taal en literatuur.

bekleed worden met de dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid³⁰ van Christus, die men door het geloof aantrekt. Daarom was het Paulus er boven alles om te doen in Christus gevonden te worden, Fil. 3:9. Hierdoor kan ook de uitdrukking verklaard worden die spreekt over de gelovigen als een koninklijk priesterdom, een heilig en verkregen volk³¹, dat de blinkende³² gerechtigheid van Christus als een kled draagt. Vgl. Jer. 23:6: 'De HEERE onze Gerechtigheid'.

b. Zoals de priesters een zekere volgorde hanteren en die ook stipt nakomen bij het aantrekken van hun kleding, zo moet dat ook gebeuren bij hen die Christus willen aandoen. Zij moeten Hem allereerst aannemen tot rechtvaardigmaking, om door Hem met God verzoend te worden, en daarna ook tot heiligmaking. Zo is Hij immers van God gegeven, eerst tot rechtvaardigmaking en daarna tot heiligmaking, vgl. 1 Kor. 1:30. Men moet in Hem zijn, en vervolgens vruchten voortbrengen, vgl. Joh. 15:4 en 5. We zien dus hoe nutteloos en verkeerd het is als mensen uit alle macht bezig zijn om heiligheid uit Christus te verkrijgen, terwijl ze voorbijzien aan de grond daarvan, de rechtvaardigmaking. Zo houden ze de goede volgorde niet aan in het aantrekken van de verschillende kledingstukken.

c. De priesters werden alleen als priesters erkend als zij hun priesterlijke kleding aanhadden. Zo is het ook met de gelovigen. Zij zijn priesters voor God en het Lam, maar geen enkel werk dat zij doen, wordt erkend of aanvaard als zij niet bekleed zijn met de gerechtigheid van Christus. Zij moeten Hem telkens opnieuw aandoen, en in Hem tot de Vader naderen. Jozef zei eenmaal tegen zijn broers dat zij hem niet zouden zien, als zij Benjamin niet meebrachten. Zo is het beslist en zeker ook hier!

2. De bovenstaande gedachtegang is op zichzelf niet onacceptabel³³.

30. In de gereformeerde dogmatische bezinning wordt vanouds onderscheid gemaakt tussen de dadelijke en de lijdelijke gehoorzaamheid van Christus. Onder de *dadelijke* gehoorzaamheid van Christus wordt verstaan dat Christus op aarde is gekomen om te doen wat Adam had moeten doen, namelijk de eis van het werkverbond volbrengen door de wet te vervullen en de liefde tot God volkomen wáár te maken in het vervullen van Zijn geboden. De *lijdelijke* gehoorzaamheid bestaat hierin dat Christus als Borg ook goedgemaakt heeft wat Adam bedorven had. Christus heeft namelijk de schuld betaald en de straf gedragen van allen die de Vader Hem heeft gegeven, waardoor Hij volkomen aan het recht van God heeft genoeg gedaan.

31. Vgl. 1 Petr. 2:9.

32. schoone

33. niet onaardig

Ondertussen lijkt het ons echter toch méér voor de hand te liggen – gezien datgene wat aan de tekst voorafgaat – dat hier gezinspeeld wordt op een handeling van de christenen die in de vroege christelijke kerk bij de doop gebruikelijk was. Zij die in het water werden ondergedompeld, kregen een wit kleed aangetrokken. Dit wees op de gerechtigheid van Christus en op hun verplichting om heilig te gaan leven. Op deze wijze wordt onze tekst in Galaten en tevens die uit Rom. 13:14 heel helder, en is de uitleg voor iemand die de betekenis van de woorden van de Heere nauwkeurig nagaat, voldoende duidelijk.

Kleding die niet voldoet

Nu we het een en ander gezegd hebben over de letterlijke betekenis, kunnen we heerlijke, voor de ziel aangename³⁴ zaken in de tekst blootleggen, die ons iets doen begrijpen van wat het geloof nu eigenlijk is.

Als de apostel hier spreekt over een ‘aandoen van Christus’, wil hij daarmee aangeven dat iedere zondaar en nakomeling van Adam van zichzelf kleding draagt en daarin rondloopt, waarmee hij dikwijls pronkt, waar hij trots op is en waarvan hij denkt dat niemand hem erin overtreft. Zo is het ook werkelijk: iedereen is van zichzelf een echte kleermaker³⁵! Adam maakte voor zichzelf schorten van vijgenbladeren, en hoe onhandig men in allerlei dingen ook is, hierin is men een kunstenaar, een perfecte vakman!

Wat voor kleren draagt een mens dan? Dat zullen we nagaan. Daarbij letten we allereerst op het aantal kledingstukken. Hij heeft er namelijk méér dan één.

a. Er is een *grof gevormd overkleed* – van zonde en ongerechtigheid – dat velen in hun onbekeerde staat aanhebben. Mensen die hierin rondlopen, zijn bijzonder grote³⁶ zondaren, goddelozen die met opgeheven vuisten tegen God zondigen. Ze hebben er plezier in om de slechtste dingen te doen, daarop zelfs prat te gaan en erover op te scheppen³⁷. Hoewel het een grof kledingstuk is, zijn er toch o zoveel mensen onder ons Nederlanders en ook onder mijn geachte

34. zoete

35. heeft de kunst van kleermaaken van natuure

36. by uitnemenheit

37. roemen

toehoorders die hiermee bekleed zijn. Daarmee komen ze openlijk uit voor hun overtredingen, net zoals de mensen uit Sodom deden.

b. Er is ook een *smaakvoller kleet*: dat van burgerlijkheid en wellevendheid³⁸. Dit kleet kan te maken hebben met het karakter van de mensen, of met het feit dat men lange tijd geleefd heeft onder de overtuiging dat men ingetogen moet leven³⁹. Het kan ook verband houden met de maatschappelijke positie⁴⁰ die men inneemt, of met de spot en verachting waarop grove zondaars – zoals zij merken – kunnen rekenen. Het is ook mogelijk dat dit kleet gedragen wordt vanwege de belangen die men heeft in het hier en nu, of door bepaalde overtuigingen in het geweten. Deze kleding maakt men voor zichzelf, en daarin gaat men gekleed, terwijl men ermee pronkt en er net als de Farizeeën trots in rondloopt. Zulke mensen kijken op anderen neer omdat zij hen zien als grote zondaren en lieden zonder enig fatsoen⁴¹, die hun gezelschap en hun woorden niet waard zijn. Ze zeggen dan ook: ‘Wijk van ons, wij zijn heiliger dan u!’

c. Er is nóg een kleet, strak om het lichaam, een hemd, een linnen borstrok⁴² van *eigen werk en eigen gerechtigheid*. Dat kledingstuk wordt door een mens gemaakt die overtuigd is van zijn zonden. Hij doet dat met veel gewilligheid, ernst en ijver, om zó, als het mogelijk is, beschermd te worden tegen de toorn van de Heere. Een dergelijk kleet had de rijke jongeling aan, tegen wie Christus zei dat hij niet ver verwijderd was van het Koninkrijk der hemelen, en van wie gezegd wordt dat Jezus hem liefhad.⁴³ Er wordt ook gesproken van een jongeling die Christus volgde, gekleed in een wit linnen kleet over zijn naakte lichaam. Die werd door anderen lastiggevallen en daarom liet hij zijn kleet achter en liep ongekleed weg, bij Christus vandaan, Mar. 14:51 en 52. Ook Paulus had een dergelijk kledingstuk aan toen hij nog een Saulus was. Wat de wet betreft, was hij onberispelijk, en zo dacht hij in eigen oog voor God te kunnen leven, vgl. Rom. 7:10, en fraai gekleed te zijn, vgl. Fil. 3:5 en 6.

38. geciviliseertheit

39. ofte wegens de ontdekkende middelen. Comrie werkt echter niet uit wat die ‘ontdekkende middelen’ dan zijn; daarom deze poging tot interpretatie.

40. wegens de ampten

41. onreinen

42. lynwaadtkleedt

43. Vgl. Matth. 19:16-22.

Kenmerkende kledingstukken

Elk mens is in zijn natuurlijke bestaan in een van deze kledingstukken gehuld. Wilt u weten wat de kenmerken ervan zijn? Dan moet u goed opletten!

a. Er is sprake van een *oud* en beslist niet van een nieuw kleed. Daarom lezen we ook dat alles wat de mens in zijn natuurlijke bestaan heeft, oud genoemd wordt. Er wordt gesproken over de oude mens, waarmee het lichaam van de zonde en de dood bedoeld wordt. Paulus spreekt over het oude dat voorbijgegaan is, omdat alles nieuw is geworden. Hij spreekt ook over een ‘aandoen van de nieuwe mens’, die tegenover de oude mens staat. Ik geef toe dat niet gezegd kan worden dat ieder mens elk van de hierboven genoemde kledingstukken gedragen heeft. Dat geldt zeker voor het laatstgenoemde, want een dergelijk kleed van eigen werkzaamheden wordt gemaakt en aange trokken, als de Geest voorbereidend werkt en van zonden overtuigt. Ja, als men zijn toestand van verlorenheid ziet, begint de mens dat kleed te maken. Dat wil zeggen: dan gaat hij alle godsdienstige verplichtingen in praktijk brengen, dan veranderen zijn levenshouding en zijn daden. Ook begint hij ernstig te worden, te bidden, te lezen, en over zijn hart te waken. Hij begint te vasten en dwingt zich om heel sober te leven⁴⁴. Ja, hij komt zelfs tot het sluiten van een verbond met God, waarin echter nog geen zaligmakende kennis van de Middelaar aanwezig is.

Maar toch moet ook dit alles ‘oud’ genoemd worden. Dat komt aan de ene kant omdat het voortkomt uit de oude, natuurlijke vermogens van de mens. Die zijn wel onbekwaam om ook maar iets geestelijk goeds te doen, maar onder de dwang van gewetensovertuiging kan zo iemand wat de buitenkant betreft alles doen wat een werkelijk be genadigd mens doen kan. Ja, soms weet hij zelfs een ware gelovige te overtreffen. Het is net als met water: als dat onder druk komt te staan, kan het met grote kracht omhoog spuiten. Zoiets zien we bij Achab, bij Herodes en anderen. Toch gebeurt dat allemaal uit kracht van de oude, natuurlijke vermogens van de mens. Het kan – aan de andere kant – ook oud genoemd worden, omdat deze dingen plaatsvinden op de oude manier, naar oude gewoonte en het bekende voorbeeld. Het is oud en gebaseerd op de oude manier, want sinds Adam na zijn val vijgenbladeren maakte, is dit ook de praktijk geworden van al

44. sich te bedwingen

zijn nakomelingen door het kleed van de wet aan te trekken. De een kan door redeneren en het aanwenden van verstandelijke begrippen zijn kleed op evangelische wijze wel wat beter knippen, naaien en in elkaar zetten dan de ander, maar het geheel is toch zo geënt op het oude patroon of model, dat een scherpziend oog het kan opmerken en het van het echte kleed kan onderscheiden. Door alle mensen die godzalig zijn, moeten de oude kleren worden uitgetrokken; en in plaats daarvan trekken zij een nieuw kleed aan. Er was dus eerst echt wel sprake van een oud kleed.

b. Het is ook een *eigengemaakt* kleed, en daarom houden zij die het dragen, er zoveel van. Wat de stof betreft, hebben zij net als de spinnen uit hun eigen binnenste heel fijne draden gesponnen, en zij hebben die geweven door met grote ernst en echt gemeend de ene plicht op de andere te stapelen. Het waren allemaal hele sterke draden, zodat mensen met dit kleed niet te overtuigen zijn van de ondeugdelijkheid ervan. Dat duurt zo lang totdat de dag van Gods kracht hun in het hart te sterk wordt.

c. Het is een kleed dat *niet uit één stuk* is, maar het is een samenstel van verschillende lappen. Nieuwe lappen (nieuwe deugden) worden op een oud kleed genaaid. Daar heeft de Zaligmaker al voor gewaar-schuid; zie Matth. 9:16.

d. Het is na alle moeite die eraan besteed wordt, ook nog eens een kleed van *slechte kwaliteit*. Het is samengesteld uit lompen en lappen, en het geeft geen warmte. Als de noordenwind waait, namelijk de overtuiging van zonden, ach, dan kunnen al die plichtsbetrachtingen geen vrede geven.

e. Ten slotte kan dit kleed ook *de schande* van de naaktheid voor God *niet bedekken*. O, de ogen van de Heere kunnen zien hoe kaal, hoe versleten, hoe opgelapt dit kleed is. Wat zitten er nog veel gaten in⁴⁵, hoewel het vanuit de verte nog wat lijkt te zijn. Daarom zegt de Heere in Jes. 28:20 dat het deksel te smal zal wezen, als men zich daarmee toedekken wil.

Het oude kleed moet uit!

Het 'aandoen van Christus' maakt duidelijk dat dit oude kleed moet worden uitgetrokken, en dat een mens naakt voor de dag moet komen vóór hij werkelijk tot het aantrekken van een ander kleed komt.

45. hoe menige ongestopte plaatsen er noch syn

Zo zien we dat Adam in Gen. 3:21 zijn eigengemaakte schort moest afleggen en dat God Zelf een kleed voor hem maakte. Jakob en de zijnen mochten niet tot het altaar naderen vóór zij hun oude plunje hadden uitgetrokken en andere kleding hadden aangedaan, Gen. 35:1 en 2. Wanneer een vrouw als vreemdelinge met een Joodse man ging trouwen, moest zij eerst haar kleren uittrekken en andere aantrekken vóór zij kon worden toegelaten tot de vergadering des Heeren, Deut. 21:13. Toen de verloren zoon terugkeerde, werden zijn oude kleren uitgetrokken en werd hem een nieuw kleed aangedaan.

Ja, zo is het ook bij het 'aandoen van Christus'. En vóór dat gebeurt, gebruikt God specifieke middelen om tot dat doel te komen.

Wat dat *grove kleed* van goddeloosheid betreft, laat de Heere soms het geweten van iemand spreken en geeft Hij het besef dat zolang men zo goddeloos leeft, men zelfs niet kan omgaan met fatsoenlijke en beschaafde mensen⁴⁶. Als iemand dat wél wil, moet hij er anders uitzien en andere kleren aantrekken. Zo iemand zal ook gaan beseffen dat hij met zijn oude manier van leven niet in de hemel zal komen. Want als hij daar wil komen, moet hij heilig zijn, of daar ten minste zijn best voor doen.

De Heere legt bij zo iemand soms ook de overtuiging in het hart dat Zijn toorn op hem blijft. Want 'een Wreker is de HEERE en zeer grimmig', Nah. 1:2. Hij houdt immers de schuldigen geenszins onschuldig, vgl. Ex. 34:7. Zo iemand als hij vergadert zich 'toorn als een schat in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods', Rom. 2:5. Daardoor gaat hij eraan denken om zijn manier van leven te verbeteren. De ruwe schors⁴⁷ gaat eraf; hij vloekt en slaat niet meer. Hij verlaat het ijdele vermaak en de gezelschappen waar gespot wordt. Daar wordt hij niet meer aangetroffen, maar hij is wel in het huis van de Heere te vinden en bij hen bij wie niet over zondige dingen wordt gesproken.

Op deze manier heeft hij nu een *fraaiere ogend kleed* aan, waardoor hij aan de buitenkant bekleed is met goede eigenschappen. Maar God trekt hem ook dat kleed uit, en laat hem door Zijn Woord zien dat niet hij een Jood is die het in het openbaar is, maar die het in het verborgene is. Een uitwendig godvrezende levenswandel kan immers

46. burgerlyke deftige menschen

47. basten

niet voldoen aan de eis van Gods wet, want die is niet méér dan die van de Farizeeën.

Maar ook het linnen *hemd van eigengerechtigheid* wordt bij zo iemand uitgetrokken, hoewel hij hard tegenstribbelt. Degene die dit overkomt, komt op deze manier naakt te staan voor God en zichzelf, en moet uitroepen: 'Ik verga, wee mij dat ik een man van onreine lippen ben!'⁴⁸ O, wat geeft dat een schaamte! Hoe kan hij zich nu verbergen? Wat ziet het er voor zo iemand nu van alle kanten hopeloos en reddeloos uit!

Een nieuw kled

Maar vóór er nu een nieuw kled wordt aangetrokken, wordt dat gewassen en gedompeld in het zuivere en reinigende bloed van Jezus. Dat is een fontein die geopend is tegen de zonde en de onreinheid, Zach. 13:1. Daarom zegt Paulus: 'Dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd', 1 Kor. 6:11. Dit is ook de reden waarom we lezen hoe de Heere belooft rein water op hen te sprengen, opdat zij rein zouden worden, Ez. 36:25; en zo lezen we ook dat Hij de drek van de dochteren Sions zal wegnemen, Jes. 4:4. Dit wordt ons op levendige en ontroerende wijze in Ezechiël 16 voorgehouden. Daar wordt onze arme, naakte en hulpeloze toestand nadrukkelijk vergeleken met die van een pasgeboren kind. Dat ligt zonder verzorging in bloed gewenteld, maar in vers 9 en 10 van dit hoofdstuk zegt de Heere: 'Daarna wies Ik u met water, en Ik spoelde uw bloed van u af; Ik bekleedde u ook ...' O, Christus neemt eerst de schuld van de zonde en de onreinheid weg, en daarna bekleedt Hij de ziel met de klederen van Zijn heil.

Nu doet de zondaar Christus aan. Daarom moeten we aandacht geven aan het woord dat met 'aandoen' is vertaald. Het kan, zoals uitleggers opmerken, op een *passieve* wijze worden opgevat, zodat er zou moeten staan: 'Word met Christus bekleed'. Daarmee wordt ons op een zeer lieflijke wijze voorgehouden hoe in de rechtvaardigmaking God als Rechter de zondaar de gerechtigheid van Christus toerekent, en hem daarmee bekleedt. Maar wij houden het toch liever bij de vertalers die het woord in *actieve* zin opvatten. Dan geeft het de werkzaamheid van de gelovige in de rechtvaardigmaking aan, waarbij

48. Vgl. Jes. 6:5.

hij ook daadwerkelijk en actief de voldoening van Jezus omhelst. Zo hebben wij door het geloof – als een hand die Christus aangrijpt – vrede met God.

Het kleet van Christus' verdienste

Wat de zaak zelf betreft, willen we nu letten op de goede redenen die er zijn om de verdienste van Christus met een kleet te vergelijken.

a. In de staat van de volmaaktheid was er geen kleding nodig. Het dragen van kleren is dan ook een gevolg van de zonde. Zo is het hier ook: als de mens volmaakt gebleven was, zouden wij mensen geen Middelaar nodig gehad hebben. De voldoening van Christus is er alleen om voor de zonden te betalen en God met de zondaar te verzoenen.

b. Kleding dient om de schande van de naaktheid te bedekken. Zo is ook de gerechtigheid van Christus er om de naaktheid van de zondaar en zondares voor Gods heilige en rechtvaardige ogen te bedekken. Daarom wordt Christus ook een schuilplaats tegen de vloed genoemd.⁴⁹

c. Kleren dienen ervoor om het lichaam te beschermen tegen allerlei weersomstandigheden⁵⁰ en om het te verwarmen. Zo ook hier: als iemand met de gerechtigheid van Christus bekleed is, zal noch de wet, noch het geweten, noch de satan ook maar enig geweld op hem kunnen uitoefenen. 'Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?'⁵¹

d. Kleding is er ten slotte ook om er aantrekkelijk uit te zien. Zo is het ook met de gerechtigheid van Christus. De gelovigen zijn daardoor inwendig geheel verheerlijkt. En dat niet alleen, maar zij zijn ook bevallig als een bruid door de gestikte klederen met Zijn borduursel⁵².

Wilt u daarvan enkele kenmerkende eigenschappen horen noemen? Het is een kleet dat God de Vader ontworpen heeft⁵³. Daarom moet het kostbaar voor u zijn, en daarom mag u er ook veilig op vertrouwen. Hij heeft hulp bij een held besteld.⁵⁴

49. Vgl. Jes. 32:2.

50. ongemakken der Lucht

51. Rom. 8:33.

52. Vgl. Ps. 45:14 en 15.

53. van Godt des Vaders uitvindinge

54. Vgl. Ps. 89:20.

Het is een kleet dat, als ik het zo zeggen mag, door Christus Zelf met veel inspanning gesponnen, geweven en gemaakt is; en het heeft ontzaglijk veel gekost vóór het in alle opzichten klaar en helemaal voltooid was.

Het is ook een veelkleurig kleet, want het is niet alleen wit, maar ook rood; Christus Zelf wordt immers blank en rood genoemd.⁵⁵

Het is eveneens een nieuw kleet, omdat de voldoening door Christus ‘vers en nieuw’ is⁵⁶.

Het is een kleet dat in alle opzichten voldoet⁵⁷, want het is lang en breed genoeg om de zondaar te bedekken, hoe groot en lang hij ook is; dat wil zeggen al is hij of zij nog zo’n grote zondaar, zoals Manasse en Maria Magdalena, en anderen.

Het is een kleet dat onverslijtbaar is. Ja, zo was het al met de Israëlieten in de woestijn, want hun kleding verouderde niet. En zo is het ook met het kleet van Christus’ gerechtigheid. Het is altijd even nieuw, even sterk en even toereikend voor de gelovige ziel.

Het is een kleet dat zowel rijken als armen nodig hebben. Elk mens is naakt, als hij dit kleet niet heeft, al was hij met fluweel omhangen. En al zou iemand naakt rondlopen wegens gebrek aan kleding, als hij dit kleet heeft, is hij volledig bedekt.

Het is een kleet dat wonderlijk goed past voor groot en klein, voor jong en oud. Het past iedereen; niemand heeft te veel en niemand heeft gebrek.

Het is ten slotte een kleet dat ieder vrij staat om aan te trekken. Elke zondaar krijgt de raad het te kopen op de markt van vrije genade. En daar hoeft niet met geld betaald te worden, maar alles wordt zonder betaling weggegeven. ‘Ik raad u dat gij van Mij koopt (...) witte klederen’, Openb. 3:18.

Gemoedsgestalten

Het gelovig werkzaam zijn ten aanzien van dit kleet houdt in dat men het aandoet of aantrekt. Anders gezegd: het gaat erom dat men de gerechtigheid van Christus omhelst en zich omhult met Christus, zoals het lichaam helemaal gehuld is in dat kleet. Zo ging het er – vooral bij de oosterlingen – aan toe; bij hen hingen de kleren tot aan

55. Vgl. Hoogl. 5:10.

56. Vgl. Hebr. 10:20.

57. een algenoegzaam kleedt

de voeten. Dit kleed van Christus' gerechtigheid is er een beeld van dat de gelovige daardoor alles van Jezus mag bezitten. Als we nu op de gemoedsgestalten letten van hen die dit ervaren, zal duidelijk worden wat dit betekent.

Wat hebben zij naar dit kleed verlangd vanaf de tijd dat zij in alle duidelijkheid zagen dat hun oude kleed moest worden uitgetrokken, en zij de koude, gure en barre noordenwind van Gods krachtige overtuiging van zonden ondervonden. Daarom zien we ook dat het geloof een verlangen naar God genoemd wordt; het is een innige begeerte naar Hem.

Wat zijn ze verwonderd dat God Zelf zo'n kleed, zo geschikt en zo kostbaar, voor hen heeft ontworpen en dat hún aanbiedt! Ze hebben er een eeuwigheid voor nodig om Hem te aanbidden en zich te verwonderen over de rijkdom van Zijn goedertierenheid.

Wat zijn zij beschaamd dat ze dit kleed zo lang veracht hebben en – in wezen naakt – in hun oude plunje zijn blijven rondlopen. Er wordt niemand tot zichzelf gebracht, of hij is beschaamd dat hij zo lang buiten Jezus is gebleven.

Met wat een grote hartelijkheid en blijdschap omhelzen zij Christus en trekken zij dit kleed van Zijn gerechtigheid aan – in dadelijke en lijdelijke zin⁵⁸ – om zo geborgen te zijn.

Wat zijn zij innerlijk beschaamd en verwonderd dat aan zulke mensen, die verdienen bekleed te worden met een zak van eeuwige duisternis, juist koninklijke kleren gegeven worden!

Wat mogen zij ondervinden dat de hemelse Vader, ja, de drie-enige God, hen omhelst, hun hart inneemt⁵⁹, en hun Zijn gunst en innige bewijzen van liefde geeft!

Wat ervaren zij ook een heilige gewilligheid om zich in deze nieuwe klederen van heil te laten zien aan God en mensen! Zo mag ook de kostbaarheid van hun kleed gezien en erkend worden. En zo mag ook alle roem, lof en eer worden toegebracht aan God, Die hun schande uit enkel ontferming op zo'n goedertieren wijze bedekt heeft.

Ten slotte geldt ook dit: wie dit reine kleed van Christus' gerechtigheid als Borg aantrekt, draagt er grote zorg voor en is er ook heel ijverig mee bezig om zich rein en zuiver te bewaren. Gods kind is dan zelfs bevreesd voor de schijn van het kwade, omdat hij weet dat

58. Zie noot 30.

59. op haar harte valt

hij heilig moet zijn. Want Hij, Christus, Die hem geroepen heeft, is toch heilig! Daardoor waakt een kind van God over zijn hart; hij mijdt elke gelegenheid om te zondigen, en is bevreesd voor de zonde die hem zo gemakkelijk omringt. Daarom roept hij ook steeds tot zijn dierbare Borg: ‘Heilige Jezus, heilig mij; ik moet heilig zijn als Gij!’⁶⁰

Geestelijke wapenrusting

Zoals het zaligmakende geloof Jezus als een kleed aandoet, zo bekleedt het zich ook met de wapens van het licht om in de geestelijke oorlog tegen de zonde, de satan en de wereld te strijden. Daarom vermaant Paulus de gelovigen in Rome en schrijft hij in Rom. 13:12: ‘De nacht is voorbijgegaan en de dag is nabijgekomen. Laat ons dan afleggen de werken der duisternis en aandoen de wapenen des lichts.’ Het gaat hier om twee dingen:

a. Paulus legt hier een basis voor wat hij vervolgens wil zeggen. Hij spreekt immers over de nacht die voorbijgegaan is, en over de dag die nabijgekomen is. De nacht is voorbijgegaan. Onder deze nacht moet u niet de toestand van de kerk in de tijd van het Oude Testament verstaan. Nee, u moet die nacht zien als de staat van uw natuurlijke en onbekeerde leven. Dat is een inktzwarte duisternis, en daarin leeft elke zondaar die niet wedergeboren is, zonder ook maar enige behoorlijke of geheiligde kennis van God. Hij weet niet wat God voor een verloren zondaar wil zijn, en heeft geen besef van zijn eigen verloren toestand. Hij weet ook niet van de slechtheid en vijandschap van zijn ziel en al haar vermogens, waarin zij zich stelt tegen God en de weg van zaligheid. Deze staat van de ziel mag zeker wel een nacht genoemd worden vanwege de akeligheid ervan, en vanwege de vele gevaren, terwijl een mens daar toch heel gerust en zorgeloos onder is. Maar deze nacht is nu voorbijgegaan; er is een zalige verandering gekomen, waardoor de gelovigen nu in het licht zijn bij de Heere.

De dag is immers nabijgekomen. Dat betekent: de heerlijke tijd waarin zij verlicht zijn door de kennis van Christus, en waarin zij verblijven in God. Hij heeft hen immers getrokken uit de macht van de duisternis en overgezet in het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde.

b. Daarom is nu ook een dubbele vermaning van Paulus heel goed op zijn plaats.

De gelovigen moeten namelijk alle werken van de duisternis afleggen,

60. Deze regels zijn vrij ontleend aan het gedicht ‘Jezus voorbeeld’ van Jod. van Lodenstein.

dat wil zeggen alle zonden, van welke aard en soort die ook mogen zijn. Over deze dingen en wat dit ‘afleggen’ inhoudt, hebben we onlangs nog gesproken en die uitvoerig aan u voorgehouden. Daarom herhalen we die nu niet.

Daarna moeten zij de wapens van het licht aangorden. De apostel spreekt over de ‘wapenen des lichts’⁶¹, en daarmee wordt niets anders bedoeld dan de hele wapenrusting van God; zie Ef. 6:14-17, waar deze uitvoerig wordt beschreven. Onze bedoeling laat nu niet toe daar uitgebreid over te spreken⁶². Zie hierover het bijzonder nuttige boek van de eerwaarde heer De Freyn, predikant te Middelburg⁶³.

Heilige oorlog

De gelovigen moeten deze wapenrusting aandoen, aantrekken. Dit ‘aandoen’ is een daad van het geloof, en daarmee worden de volgende zaken aangegeven:

a. Zodra het zaligmakende geloof enigermate – zelfs in het prilste begin – door de Heilige Geest in de ziel wordt gewerkt, wordt daar de oorlog verklaard aan al de vijanden van Jezus. In de kracht van God heeft de ziel besloten nooit in te gaan op een mogelijke vrede met ook maar één zondige neiging. Integendeel! Ze zegt juist: ‘Eruit! Eruit!’ Het is de eigen aard van het geloof dat het het hart reinigt. Een geloof dat niet in strijd verwickeld is met alle zonden, hoe vriendelijk en voordelig die zich ook kunnen voordoen, is niet het geloof dat toebehoort aan de kinderen van God. Zo’n geloof is niet meer dan inbeelding! Christus woont door het geloof in het hart, en het doel daarvan is dat de werken van de duivel verbroken worden. Als de gelovige erop gesteld is om ook maar enige goedkeuring op of samenwerking met de zonde te verkrijgen, al zou het maar met een half oog zijn, dan zal God niet naar hem luisteren!

b. Het geloof verklaart niet alleen de oorlog, maar houdt de wezenlijke haat tegen en de afkeer van de zonde, de wereld en de satan ook in krachtige mate in stand. Om dat te kunnen, leidt het geloof van deze mens heel vaak tot het overdenken van Gods heilige en alles

61. Rom. 13:12.

62. die optetellen

63. Comrie bedoelt de predikant Hendrik de Frein (1673-1747), die van 1700 tot 1746 in Middelburg stond en onder andere een uitvoerige verhandeling over Efeze 6 geschreven heeft (1724, twee delen) onder de titel *Een strijdende Heylige in de wapenen tegen den Satan, uyt Ephesen VI*.

overtreffende Wezen. Hij overdenkt hoe goed het zou zijn – voor zover een beperkt en eindig schepsel daarvoor vatbaar is – om met die goddelijke natuur in overeenstemming te zijn. Het geloof ziet daarbij ook de smarten en de angsten aan die Jezus in Zijn ziel heeft ondergaan om aan het recht van God te voldoen. Het brengt daarbij ook steeds de bitterheid in herinnering die de gelovigen vanwege de zonden hebben ondervonden en – vanwege de overblijfselen van de zonde – nog steeds ondervinden. Daardoor gaat Gods kind elke verkeerde weg haten. Trouwens, hoe meer de liefde van God in het hart ontstoken is, hoe groter de haat en de afkeer worden tegenover de werken van de duisternis.

c. Het geloof dat de wezenlijke kracht van de zonde en van eigen machteloosheid daartegen ondervindt, gaat naar het magazijn van Gods Woord. Daar is een schild, een helm en een borstwapen om de gelovige in staat te stellen in de dag van de verzoeking staande te blijven.

d. Het geloof neemt deze wapens ook daadwerkelijk ter hand, terwijl de gelovigen vele gebeden opzenden⁶⁴ tot Jezus als de overste Leidsman van het geloof, of Hij hun handen wil leren strijden in de oorlog en hun vingers vaardig wil maken in de strijd.

e. Ten slotte herinnert het geloof eraan dat er nooit rust mag komen. Het geloof laat Gods kind onder de wapens blijven, terwijl het uitziet naar de volkomen overwinning en daarop wacht. Als dat gebeurt, zal het geloof veranderd worden in aanschouwen, en de ziel zal een volmaakte en ongestoorde rust in en bij God vinden.

Zeer geliefde gemeente, deze eerste benaming van het geloof roept u en mij ertoe op om aan onze ziel datgene voor te houden wat ons nu is gepredikt. En dan moeten we ons afvragen of wij Christus hebben aangedaan én of wij Hem voortdurend aandoen om onze naaktheid te bedekken.

Moge de Heere ieder daarbij bepalen en ons hart in liefde doen uitgaan naar de gerechtigheid van de Middelaar. Amen.

64. onder veele suchtinge